

اختلال یادگیری خواندن و نوشتن

همراه با ارزیابی تشخیص و بازی‌های خاص

ویژه مربیان، والدین و روانشناسان کودک

تألیف:

سوسن خسروی

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی

مرضیه آخوندی

کارشناس علوم تربیتی

سرشناسه	:	خسروی، سوسن، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	:	اختلال یادگیری خواندن و نوشتن: همراه با ارزیابی، تشخیص و بازیهای خاص ویژه مرتیان، والدین و روانشناسان کودک/تالیف سوسن خسروی، مرضیه آخوندی، اصفهان: یاقوت سپاهان، ۱۳۹۶، ۱۶۸ ص.
مشخصات نشر	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۲-۱۴-۶
مشخصات ظاهری	:	فیبا
شابک	:	املا پریشی
وضعیت فهرست نویسی	:	Spelling disability
موضوع	:	خوانش پریشی
موضوع	:	Dyslexia
موضوع	:	نارسا نویسی
موضوع	:	Agraphia
شناسه افزوده	:	آخوندی، مرضیه، ۱۳۵۵-
رده بندی کنگره	:	LB۱۵۷۷ / ۲ب۲ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	:	۳۷۲/ ۶۳۲
شماره کتابخانه ملی	:	۴۷۵۱۷۱۸

اختلال یادگیری خواندن و نوشتن

همراه با ارزیابی، تشخیص و بازیهای خاص

ویژه مرتیان، والدین و روانشناسان کودک

مؤلفان:	سوسن خسروی، مرضیه آخوندی
انتشارات:	یاقوت سپاهان
مجری تولید:	مؤسسه چاپ و نشر
مدیر تولید:	مرتضی قاسمپور
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۶
تعداد صفحات / قطع:	۱۷۶ / وزیری
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۲-۱۴-۶
شمارگان:	۱۰۰۰ جلد
بها:	۱۳۰۰۰ تومان

ارتباط با مؤلف:

a_novin_e@yahoo.com

کلیه حقوق چاپ برای مؤلفان محفوظ است.

مؤسسه چاپ و نشر سلام

آماده دریافت سفارش و ارسال کتب منتشره

خود از طریق فروشگاه اینترنتی می باشد.

www.BookSalam.ir

فهرست

۱۱	سخن اول
۱۳	پیشگفتار
۱۴	این کتاب برای چه کسانی مناسب است
۱۵	فصل ۱: اختلالات املا
۱۷	املا چیست ؟
۱۷	اهداف املا در دوره ابتدایی:
۱۸	چه کسانی دارای اختلالات یادگیری هستند ؟
۱۹	چه عواملی باعث بروز اختلالات یادگیری هستند ؟
۱۹	عوامل مؤثر در اختلالات یادگیری
۲۳	فصل ۲: ارزیابی و تشخیص
۲۵	اختلالات یادگیری چگونه تشخیص داده می شود ؟
۲۵	آزمون های رسمی
۲۶	آیا شخص دارای اختلالات بعد از توان بخشی و آموزش به حالت اول برمی گردد :
۲۷	نشانه های تشخیص زودهنگام ناتوانی های یادگیری احتمالی کودکان پیش از دبستان
۳۳	فصل ۳: مداخله های درمانی
۳۵	مؤلفه های مداخله زودهنگام کودکان با ناتوانی یادگیری در پیش از دبستان
۳۶	مداخلات پیش از دبستان
۳۷	برنامه های مداخله ای زودهنگام مبتنی بر بازی برای مربیان مراکز پیش دبستانی
۳۸	احتمال تشخیص اختلال یادگیری در سن دبستان
۴۱	نارسا خوانی ناتوانی در خواندن و زبان

فصل ۴: اختلال در خواندن و نوشتن	۴۳
اختلال نوشتن	۴۵
راهکارهای نوشتن برای دانش آموزان دارای اختلال نوشتاری	۴۵
هدف‌های آموزش خواندن در دبستان	۴۸
مراحل یادگیری مهارت خواندن	۴۹
آماده‌سازی کودکان برای کسب مهارت خواندن	۵۰
مشکلات یادگیری در امر خواندن	۵۱
فصل ۵: راهکارهای درمان اختلال خواندن	۵۳
انواع مشکلات خواندن و راهکارهای درمانی	۵۵
۱- آینه خوانی یا وارونه خوانی	۵۵
۲- حذف کردن کلمات یا حروف (جاگذاری)	۵۵
۳- جایگزین کردن یک کلمه به جای کلمه دیگر (تغییر افعال به میل خود)	۵۵
۴- تکرار کلمه یا عبارت	۵۵
۵- اضافه کردن کلمات به جمله	۵۶
هدف‌های آموزش خواندن	۵۷
یادگیری خواندن (پایه‌ها، اقل و دوم)	۵۷
خواندن برای یادگیری (پایه‌ها، سوم، چهارم، پنجم)	۵۸
اشکالات خواندن (دوم ابتدایی تا پنجم ابتدایی)	۵۸
مهارت خواندن در پنج پایه	۵۹
رویکرد تحلیلی خواندن	۶۰
مشکلات خواندن در پنج پایه	۶۱
مشکلات غیراختصاصی خواندن	۶۲
نقش علائم نوشتاری در خواندن	۶۳
مهارت خواندن در ابتدایی	۶۳
مرحله اول مهارت خواندن	۶۴
مرحله دوم	۶۴
مرحله سوم	۶۴
مرحله چهارم	۶۵
مرحله پنجم	۶۵
تأثیر شنیدن بر خواندن	۶۵
روش بین و بگو	۶۵
اختلالات خواندن	۶۷
انواع اختلالات خواندن	۶۹
مقدمات درمان افراد دارای اختلالات خواندن	۷۰
مشکلات خواندن در دوره ابتدایی و راه‌های درمان آن	۷۲
پیشنهادهای مربوط به قبل از مدرسه	۷۲
حافظه کودکان ناتوان در یادگیری را چگونه تقویت کنیم؟	۷۴

۷۷	تمرینات حرکتی مناسب برای تسریع در درمان کودک مبتلا به اختلال یادگیری
۷۹	توصیه‌های لازم برای اولیاء دانش‌آموزان مبتلا به اختلال یادگیری
۸۱	فصل ۶: حافظه و راه‌های تقویت آن
۸۳	نقش حواس پنج‌گانه در یادگیری
۸۳	روش‌های تقویت حافظه دیداری
۸۷	تمرینات مربوط به ادراک بینایی
۸۹	تمرین‌هایی برای فعال نگه‌داشتن حافظه فعال
۹۰	تقویت حافظه فعال دیداری
۹۰	تقویت حافظه شنیداری
۹۱	تمرینات بهبود حساسیت شنیداری
۹۵	تمرین‌هایی برای افزایش هماهنگی دست و چشم
۹۶	تمرین‌هایی برای تقویت عضلات کوچک و بزرگ دست
۹۹	فصل ۷: روش املای آمیخته ویژه مربیان
۱۰۱	اهداف مهم در طرح این مجموعه
۱۰۲	روش املای آموزشی ویژه مربیان
۱۲۵	فصل ۸: روش املای آموزشی خانگی ویژه والدین
۱۲۷	مجموعه طرح‌هایی برای املاهای آموزشی ویژه والدین
۱۳۵	فصل ۹: املای آموزشی به روش معمایی
۱۳۷	املای آموزشی به روش معمایی و حل مسئله
۱۳۹	اشکال هندسی و املا
۱۴۰	املا به روش الگویابی
۱۴۱	بازی توبی و املای آموزشی
۱۴۲	املا به روش جهت‌یابی
۱۴۹	مجموعه جداول املایی
۱۵۹	منابع
۱۶۱	ضمیمه: نمونه‌ای از بازی‌ها

سخن اول

ای که با نامت جهان آغاز شد دفتر ما هم به نامت باز شد
دفتری کز نام تو زیور گرفت کارش از هر چرخ بالاتر گرفت

با سلام و درود فروان به همه پدران، مادران، مربیان، متخصصان و دستداران تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان.

در نسل جدید شاهد دغدغه‌های آموزشی ویژه بالأخص مطالب درسی هستیم که گاهی با دل‌زدگی یا ناتوانی در یادگیری یا بی‌دقتی کودکان روبرو می‌شویم و این قضیه نه تنها به استیلا مملکت تحصیلی منجر می‌شود بلکه آسیب‌های روانی نظیر احساس حقارت و اختلال اضطرابی را به همراه دارد بنابراین بر اساس تجربیات بالینی و مشاهده مشکلات کودکان بر این تصمیم گرفتیم تا کتابی را بر مبنای پژوهش و کار تجربی با همراهی همکار عزیزم سرکار خانم مرضیه خودی و طراح‌های خلاقانه ایشان برای استفاده و کمک به والدین و مربیان تهیه کنیم.

درس املا از مهم‌ترین و پابرجا‌ترین درس‌هایی است که از آغاز در شورای عالی آموزش و پرورش، آن هم برای تمامی پایه‌ها و سطوح تحصیلی تصویب شده است. بی‌شک این مصوبه بیانگر اهمیت املا و درست‌نویسی در زبان و ادبیات فارسی است.

این درس جزئی از مجموعه درس زبان و ادبیات فارسی و عضوی از آن پیکره است؛ بنابراین، تأکید می‌شود که این درس مانند دوره ابتدایی معاملاً واحدی داشته باشد تا بستری مطمئن، ضابطه‌مند و هدایت شده داشته باشد؛ چرا که املا، فارسی که بخش مهمی از درس زبان و ادبیات فارسی به شمار می‌رود همواره پایه نگرانی و دل‌مشغولی والدین، معلمان و دانش‌آموزان بوده است.

از یک سو، پدرها و مادرها از کم‌اعتنایی فرزندانشان نسبت به املا و درست‌نویسی گلایه دارند و به حق معتقدند که ضعف در املا، نشانه کم‌سوادی است؛ معلمان هم می‌کوشند با برگزاری آزمون‌های پیاپی و تعیین تکلیف برای منزل، بر توانایی دانش‌آموزان در املا فارسی بیفزایند؛ اما از سوی دیگر، دانش‌آموزان اغلب رغبت چندانی به املا نشان نمی‌دهند و تمرین املا را کاری تحمیلی و ملال‌آور می‌دانند و با وجود تمام ریزنی‌هایی که معلمان در خصوص تقویت املا با همکاران خود انجام می‌دهند هنوز که هنوز است این معضل راه پیشرفت تحصیلی برخی از شاگردان را سد کرده است. شاید تابه حال

راه حل هایی که ارائه شده هریک مثرثمر بوده ولی پشوانه قوی اجرایی برای از بین بردن این ضعف نه از سوی مدیران و نه از جانب معلمان کلاس وجود نداشته است و تنها راه درمان این عارضه را پاک نویسی، رونویسی و دو رنگ نویسی کلمات و ... تشخیص داده اند. لذا ما در این کتاب بر آن شدیم تا نکاتی چند را در زمینه اختلال یادگیری املا تشخیص و درمان بیان نماییم و همچنین روش هایی خلاقانه برای جذب دانش آموزان به درس املا را ارائه دهیم امید آن می رود که گامی هر قدر کوچک اما مؤثر برداشته باشیم.

بی تو یاد هیچ کس نبود رها

متصل گردان به دریا های خویش

ای خدا ای فضل تو حاجت روا

قطره دانش که بخشیدی ز پیش

سوسن خسروی

خرداد ۱۳۹۶

منتظر پیشنهادات و انتقادات شما هستیم

a_novin_e@yahoo.com

پیشگفتار

بسیاری از دانش‌آموزان در طی دوران تحصیلی خود دچار افت تحصیلی می‌شوند این مسئله ناشی از بروز یک نوع آشفتگی در مسیر یادگیری آنان است که البته به میزان هوش آن‌ها ارتباطی ندارد. درصد این دانش‌آموزان بسیار بالاست و متأسفانه در اکثر موارد در مظان اتهام کم‌هوشی و کم استعدادی قرار می‌گیرند. اینگونه مشکلات تنها منجر به افت تحصیلی و اتلاف اقتصاد خانواده و کشور می‌شود بلکه به خاطر عدم آگاهی صحیح و درست معلمان و والدین در اکثر مواقع به سرزنش و تحقیر دانش‌آموزان منجر شده و حس ناخوشایند خود ضعیف پنداری و کاهش اعتماد به نفس را در روح پاکشان به وجود می‌آورد و چه‌جا بسیاری از این مشکلات قبل از ورود به دبستان و یا همان اوّل دبستان قابل پیشگیری هستند و می‌توان با صرف زمانی اندک علل مشکل را شناسایی و درمان کرد. سپس معلمان و مربیان اگر از اطلاعات کافی و مهارت‌های لازم برخوردار نباشد ممکن است بسیاری از اختلالات را در کودک تثبیت کنند.

چنانچه از تعریف ناتوانی‌ها ادیپی در مفهوم خاص آن عدول کنیم و هر نوع مشکل ادراکی منجر به افت تحصیلی را شامل می‌شود، میزان پیشرفت تحصیلی را ناتوانی یادگیری به حساب آوریم تعداد دانش‌آموزان درگیر این مشکل درصد بسیار بالایی را به خود اختصاص خواهد داد. عده‌ای از معلمان معالجات والدین کودکان غالباً برای حلّ مشکل کودکان از روش‌های قدیمی و گاه منسوخ کمک می‌گیرند که علاوه بر صرف انرژی و وقت فراوان نه تنها به افت تحصیلی و اتلاف بودجه پایانی نمی‌پذیرد بلکه به سرزنش و تحقیر دانش‌آموزان تشکیل خودانگاره منفی و کاهش عزت نفس آنان، نجامیده و سلامت روانشان را به مخاطره می‌اندازد و چه‌بسا آنان را به مکانیزم‌های دفاعی نامعقول می‌کشاند. این مشکلات دانش‌آموزان و مدرسه به خانه و خانواده راه می‌گشاید و اضطرار و ناخشنودی را در همه فضای زندگی می‌پراکند و حاصل این همه، آسیب سختی است که به بهداشت روانی جامعه وارد می‌شود بنابراین بسیار مهم است که مشکلات یادگیری به درستی شناسایی و سپس تحت درمان قرار گیرند. قطعاً راه برده‌های مفید و اثربخش جهت درمان اختلالات یادگیری وجود دارد که معلمان و اولیا بایستی از آن‌ها آگاه باشند، در ادامه راهبردهای آموزشی در زمینه درمان اختلالات دیکته نویسی خواهد آمد؛ که امید است با کاربرست شیوه‌های ارائه شده گامی در جهت روشن شدن شمع امید در دل ناامید ناتوانان یادگیری برداشته باشیم.

این کتاب برای چه کسانی مناسب است

املا نوعی نوشتن است و نوشتن یکی از جنبه‌های زبان است که در عمل تفهیم به کار می‌رود و زبان نیز مجموعه‌ای است از علائم و نشانه‌های قراردادی که بر معانی و مفاهیم موجود در جامعه دلالت می‌کند و بهترین وسیله تفهیم و تفاهم است. در تفهیم علاوه بر نوشتن از سخن گفتن نیز استفاده می‌شود و در تفهیم گوش دادن و خواندن به کار می‌رود یکی از آرزوهایم این بود که در بسیاری از زمینه‌های آموزشی یافته‌های جدید و خلاقیت‌ها جایگزین روش‌های سنتی و کهنه شود در این میان تنها امید می‌ماند که کارشناسان علوم تربیتی مشاوران و روانشناسان با استفاده از اطلاعات نظریه‌ها و فنون جدید به کمک دانش آموزان، معلمان و اولیا بشتابند.

دانش آموزان یاد می‌دارند و خود دارند که در درس املا دچار مشکل می‌شوند و روش‌های جدید املا می‌رانند این مشکل را برطرف کند.

املا یک درس آموزشی است بنابراین ضرورت دارد معلم با برنامه‌ریزی درست و دقیق به آموزش و ارزیابی بپردازد و این کتاب مناسب است برای:

- ♦ کودکانی که در انجام تکالیف عجله یا بی‌تکلیف هستند؛
- ♦ کودکانی که علی‌رغم داشتن هوش خوب، سر به هوا هستند؛
- ♦ کودکانی که از دیکته نوشتن فراری هستند
- ♦ کودکانی که دیکته ضعیفی دارند؛
- ♦ کودکانی که سریع نمی‌توانند بخوانند و بنویسند؛
- ♦ والدینی که نگران پیشرفت تحصیلی و دقت کودکان ۱۱ تا ۱۳ سال خود هستند؛
- ♦ مربیان مهد و پیش دبستانی که با آموزش کودکان سروکار دارند؛
- ♦ معلمان دبستان که دانش آموزان دارای مشکل در خواندن و نوشتن دارند؛
- ♦ روانشناسان کودک که در تشخیص و درمان اختلال یادگیری مشغول می‌باشند.